

Zaterdag 30 april 2022

TivoliVredenburg – Grote Zaal – 20.15 uur

CELLISTEN VAN HET KONINKLIJK CONCERTGEBOUWORKEST

Cello: **Gregor Horsch, Tatjana Vassiljeva, Boris Nedialkov, Fred Edelen, Benedikt Enzler, Liesbeth Bosboom, G r me Fruchart, Christian Hacker, Maartje-Maria den Herder, Honorine Schaeffer, Joris van den Berg, Clément Peign ** & **Anneleen Schuitemaker**, harp

Richard Wagner 1813-1883

Vorspiel uit 'Tristan und Isolde'
(arrangement Adrian Williams)

Anton Bruckner 1824-1896

Scherzo uit Symfonie nr. 4 in Es
(arrangement Adrian Williams)

Gustav Mahler 1860-1911

Adagietto uit Symfonie nr. 5 in cis
(arrangement Mladen Miloradovic)

Giuseppe Verdi 1813-1901

Ouverture 'La forza del destino'
(arrangement Marijn van Prooijen)

Pauze

Sergej Rachmaninov 1873-1943

Prelude opus 23 nr. 5 in g (arrangement Christian Hacker)

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski 1840-1893

Scherzo uit Symfonie nr. 4 in f (arrangement Max Knigge)

Pietro Mascagni 1863-1945

Intermezzo uit 'Cavalleria Rusticana'
(arrangement Marijn en Simon van Prooijen)

Gioachino Rossini 1792-1868

Ouverture 'Wilhelm Tell' (arrangement Marijn van Prooijen)

Klassieke highlights

Twaalf cellisten van het Concertgebouworkest vergezeld van de harpiste Anneleen Schuitemaker presenteren klassieke highlights uit opera en concert. Tezamen klinken ze als een heel orkest. Want daarvoor zijn de werken van Wagner, Bruckner, Mahler en anderen oorspronkelijk geschreven. De verschillende bewerkers hebben de beroemde werken in een spannend nieuw jasje gestoken.

Wagner - Vorspiel uit 'Tristan und Isolde'

Richard Wagners operas ontstonden in het tijdperk van het historisme, de tweede helft van de negentiende eeuw. In een tijd van opkomende nationalistische gevoelens waren oude mythes en volkse legendes geliefd. Germaanse goden en middeleeuwse helden bevolken Wagners toneel. *Tristan en Isolde* is gebaseerd op een middeleeuws romanepos van Gottfried von Stra burg (rond 1200). De auteur vertelt het liefdesverhaal van de Normandische ridder Tristan en de Ierse prinses Isolde. Tijdens hun overtocht van Ierland naar Bretagne, waar Isoldes koninklijke bruidegom op haar wacht, raken de twee door een mysterieuze liefdesdrank verliefd op elkaar. De rivaliteit tussen de twee mannen eindigt met de 'Liebestod' van Isolde. Wagner heeft in deze opera zijn buiten-echtelijke relatie met de M nchense doktersvrouw Mathilde Wesendonck verwerkt. De opera heeft nakomende generaties van componisten beslissend beïnvloed. Met het vandaag te horen 'Tristanvorspiel' dat om één enkel chromatisch akkoord ('Tristanakkoord') heen draait, heeft Wagner de klassieke tonaliteit op losse schroeven gezet. Het is een zich oeverloos uitbreidend akkoord dat onvervuld liefdesverlangen symboliseert.

Bruckner - Scherzo uit de Vierde Symfonie

Anton Bruckner was klein van gestalte, maar had grote visioenen. Ondanks zijn uiterlijke verschijning en onderdanig karakter schiep hij monumentale werken, grote symfonieën die bij collega's als Brahms en Wagner op onbegrip stuitten. Bruckners muziek paste niet in de muzikale traditie van zijn tijd; de plechtig-sacrale toon van Bruckners werken lijkt uit vroeger tijden, de Middeleeuwen te stammen. Bruckner als een anachronistisch fenomeen: de Duitse muzikfilosoof Adorno sprak over 'muzikaal oergesteente'. In dit concert klinkt het 'Scherzo' uit de Vierde Symfonie met de bijnaam 'Romantische'. Het begint imposant, bijna 'martiaal', en is doorspekt met jacht-motieven – vandaar dat het ook 'jachtscherzo' wordt genoemd.

Mahler - Adagietto uit de Vijfde Symfonie

De liederen en symfonieën van Gustav Mahler zijn doortrokken van het terugverlangen naar de romantiek, een sprookjesland, een wereld waar alles in orde is – in het besef dat dit slechts een droom is. Het ging Mahler niet om de verbeelding van een rooskleurige wereld, maar om de rouw om haar

verlies; om de boodschap van de eenzaamheid van het individu dat door de gemeenschap is buitengesloten. Dit gevoel 'der Welt abhanden gekommen' te zijn, vormt de grondtoon van Mahlers gehele oeuvre. In het 'Adagietto' uit de Vijfde Symfonie herinnert de componist aan het genoemde Rückertlied 'Ich bin der welt abhanden gekommen'. Het is een compositie voor uitsluitend strijkers en harp. De langzaam voortstromende, bezield en eindeloos lijkende klanken drukken onvervuld verlangen uit – hierin vergelijkbaar met Wagners *Tristanvoorspel*. Mahlers 'Adagietto' heeft het niet alleen in de concertzaal, maar ook als filmmuziek in Visconti's 'Dood in Venetië' naar een verhaal van Thomas Mann tot wereldwijde bekendheid gebracht.

Verdi - Ouverture 'La forza del destino'

Giuseppe Verdi was het boegbeeld van zingend Italië. De vierde Italiaanse operacomponist, vurig patriot en aanhanger van Garibaldi, stond aan de wieg van een bevrijd en verenigd land waarvoor hij zich hartstochtelijk inspande. Het Italiaanse volk dankte hem door zijn naam te verwerken in een geheim eerbetoon aan de koning van Italië: 'Evviva Verdi' verborg de leuze 'Leve Vittorio Emanuele Re D'Italia.' Verdi prefereerde heldhaftige verhalen over vrijheid en gerechtigheid, de strijd tussen goed en kwaad. Hij voert het publiek in zijn opera's mee naar vreemde landen en vroegere tijden. *La forza del destino* speelt zich af in de achttiende eeuw in Italië en Spanje. Het is een melodramatisch verhaal over de rivaliteit en wraakzucht van Carlos en Alvaro en de lotgevallen van een ongelukkig verliefde vrouw, Leonora. De protagonisten ontmoeten elkaar in vermomming op de meest onverwachte plaatsen. Het noodlot ('destino') neemt zijn loop. Het opzweepende beginmotief van de ouverture keert quasi noodlottig door de hele opera terug. Aan het einde sterft Leonora onschuldig door de hand van Alvaro.

Rachmaninov - Prelude opus 23 nr. 5

Sergej Rachmaninov was bovenal een virtuoos pianist die zijn composities – zijn oeuvre bestaat hoofdzakelijk uit pianowerken – naar zijn handen modelleerde. De Rus werd beroemd en bereisde als pianist de hele wereld. Hoewel hij ook werken voor koor en orkest schreef, bleef de pianomuziek het kloppend hart en inspiratiebron van zijn compositorische oeuvre. De Tien Preludes opus 23 voor piano behoren tot zijn meest gespeelde werken, en nr. 5 in g kleine terts met zijn groots mars-achtig beginthema is een van de bekendste uit deze cyclus. De bewerking voor cellisten bootst het onstuimige alsook – in het middengedeelte – lyrische karakter na.

Tsjaikovski - Scherzo uit de Vierde Symfonie

Alhoewel Tsjaikovski tegenwoordig in zijn land als een van de grootste Russische componisten wordt beschouwd, moest hij tijdens zijn leven om erkenning vechten. Zijn tegenstanders, vooral collega-componisten, vonden zijn muziek te

Europees, niet Russisch genoeg. Inderdaad is Tsjaikovski's muziek geworteld in de Westerse klassieke traditie, maar blinkt uit door onmiskenbaar eigen vondsten. 'Scherzo: Pizzicato ostinato-Allegro' uit zijn Vierde Symfonie is daarvan een voorbeeld. Zoals in de titel aangegeven ligt de charme van het deel in de getokkelde strijkersklanken ('pizzicati'). Ze vormen ook thematisch door een terugkerend 'ostinato', de rode draad van deze uitzonderlijke compositie.

Mascagni - Intermezzo uit 'Cavalleria Rusticana'

Cavalleria Rusticana, waaruit vandaag het instrumentale 'Intermezzo' klinkt, was Pietro Mascagni's grootste opera-succes. Dat lag behalve aan de sprankelende muziek ook aan het onderwerp. De handeling speelt zich af op het platteland in Sicilië. In tegenstelling tot de contemporaine opera's waarvan de handeling zich meestal in hogere kringen afspeelt, mengt Mascagni zich onder het boerenfolk. Deze aan de realiteit georiënteerde stijl kreeg de naam 'verismo', de 'waarheid'. Turbulente volksscènes en een evenzo levendige muziek maakten de opera enorm populair.

Rossini - Ouverture 'Wilhelm Tell'

Het componeren ging Giacchino Rossini zo makkelijk af dat hij jaarlijks twee of drie opera's uit zijn mouw schudde. Rossini's rijke fantasie is vergelijkbaar met die van Mozart, die de Italiaan zeer bewonderde. Na grote operasuccessen in eigen land, in Wenen en Londen, vestigt hij zich voorgoed in Parijs. Aldaar ontstaat in 1829 zijn laatste opera *Guillaume Tell*. Het Franse libretto van *Guillaume Tell* volgt in grote lijnen het drama 'Wilhelm Tell' van Friedrich Schiller (1759-1805). Daarin wordt de heldhaftige vrijheidsstrijd van Tell en het Zwitserse volk tegen de vreemde heerschappij beschreven. Tell gaat in op het honende voorstel van de leider van de gehate machthebbers, landvoogd Gessler, om een appel van het hoofd van zijn zootje te schieten. Dit huzarenstukje lukt hem en het volk viert na Tells meesterschot zijn vrijheid. Met haar gevoelige cello-cantilene, furieuze onweersklanken, herdersmuziek en een meeslepende slotmars is de ouverture een briljant stuk.

Christiane Schima

Anneleen Schuitemaker ontving haar eerste harplessen op tienjarige leeftijd bij Anke Bottema. Aan het Conservatorium van Amsterdam behaalde ze in 2014 haar bachelor, en in 2018 haar masterdiploma. Onder haar docenten waren Erika Waardenburg, Sandrine Chatron en Petra van der Heide. Anneleen won de Eerste Prijs en de Publieksprijs op het Rosa Spier Harp Concours (2011) en de Eerste Prijs op het Internationale Harp Concours in Sandstedt (2014). Sinds 2020 is Anneleen Schuitemaker tweede harpiste van het Concertgebouworkest. Ze maakt ze ook deel uit van het Borealis Trio, dat in 2012 een tweede prijs op het Tristan Keuris Kamermuziekconcorso won en sinds 2014 verbonden is aan de stichting 'Live Music Now'.